

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 26/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvojen romutuspalkkiokokeilusta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä marraskuuta 2014 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ajoneuvojen romutuspalkkiokokeilusta (HE 251/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Silja Ruokola, liikenne- ja viestintäministeriö
- budjettineuvos Elina Selinheimo, valtiovarainministeriö

- neuvotteleva virkamies Tarja-Riitta Blau-berg, ympäristöministeriö
- johtava asiantuntija Nelly Rontti, Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi
- lakiasiaintoimittaja, toimitusjohtajan sijainen Timo Niemi, Autoalan Keskusliitto
- toimitusjohtaja Pasi Nieminen, Autoliitto ry
- toimitusjohtaja Tero Kallio ja tekninen asiantuntija Sami Peuranen, Autotuojat ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Tullihallitus
- Suomen ajoneuvohistoriallinen keskusliitto SAHK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen laki ajoneuvojen romutuspalkkiokokeilusta. Laissa säädettäisiin uuden henkilöauton hankkivalle auton ostajalle maksettavasta romutuspalkkiosta. Valtio maksaisi romutuspalkkion valtionavustuksena 1 000 euroa kustakin laissa säädettävät edellytykset täyttävästä autosta. Lisäksi tarkoitus on, että autoala osallistuisi vapaaehtoisuuden pohjalta romutuspalkkion maksamiseen. Palkkio maksettaisiin ainoastaan luonnolliselle henkilölle. Romutuspalkkion maksamisen edellytyksenä olisi se, että uuden henkilöauton ostaja veisi samalla vähintään 10 vuotta vanhan omistuksessaan olevan auton romutettavaksi lailliseen kierrätyspisteeseen.

Uuden hankittavan auton tulisi olla vähäpäästöinen. Romutuspalkkion maksamisen edellytyksistä säädettäisiin esitykseen sisältyvällä määräaikaisella lailla.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen, ja olemaan voimassa 12 kuukautta lain voimaantulopäivästä lukien. Romutuspalkkiokokeilu on tarkoitettu otettavaksi käyttöön 1 päivänä heinäkuuta 2015 ja olemaan käytössä 31 päivään joulukuuta 2015. Komission on hyväksyttävä lakiehdotus.

nessa tarkoitettu romutuspalkkiokokeilu ennen sen käyttöönottoa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen laki ajoneuvojen romutuspalkkiosta. Esityksen mukaan vähintään 10 vuotta vanhan autonsa uuteen henkilöautoon vaihtava luonnollinen henkilö voisi tietyin edellytyksin saada romutuspalkkion vanhan autonsa romutuksesta virallisessa kierrätyspisteessä. Kokeilu on tarkoitus toteuttaa 1.7.—31.12.2015. Hankittavan uuden ajoneuvon tulisi olla vähäpäästöinen, ja autoa vaihtavan henkilön olisi osoitettava vanhan auton romuttaminen jätelain (646/2011) 59 §:ssä tarkoitettulla romutustodistuksella. Romutettavan auton ei tarvitsisi olla liikennekelpoinen, eli myös katsastamattoman auton romutus voisi oikeuttaa romutuspalkkion saamiseen. Esitys liittyy valtion talousarvioon, johon valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetään varattavaksi romutuspalkkiota varten 3 miljoonan euron määräraha.

Ajoneuvokohtaisen romutuspalkkion määrä olisi esityksen mukaan 1 000 euroa, mutta tämän lisäksi on tarkoituksena, että autoala osallistuisi vapaaehtoiselta pohjalta esimerkiksi 500 euron suuruisen romutuspalkkion maksamiseen. Käytännössä uuden auton myyjä antaisi ostajalle uudesta autosta 1 000 euron alennuksen ja maahantuoja maksaisi valtionavustuksen myyjälle. Liikenteen turvallisuusvirasto taas myöntäisi auton maahantuojalle valtionavustusta vastaavan suuruisen hyvityksen. Esityksen mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto hoitaisi maksun maksamiseen ja mm. romutuksen valvontaan liittyviä tehtäviä. Valiokunta pitää näitä tehtäviä hyvin Liikenteen turvallisuusvirastolle sopivina ottaen huomioon viraston nykyiset muut tehtävät.

Suomen autokanta on yksi Euroopan vanhimista: tavanomaisessa liikennekäytössä olevien autojen keski-ikä on noin 10,9 vuotta. Romutettavien ajoneuvojen keski-ikä taas on noin

20 vuotta, mikä sekin on huomattavasti esimerkiksi Euroopan unionin keskiarvoa suurempi. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena, että autokannan uudistamiseen pyritään Suomessa löytämään keinoja muun muassa liikenneturvallisuuden edistämiseksi ja positiivisten ympäristövaikutusten aikaansaamiseksi.

Esityksessä arvioidaan romutuspalkkiokokeilun lisäävän sekä uusien vähäpäästöisten autojen myyntiä että romutettavien autojen määrää noin 3 000 ajoneuvolla. Esityksen perustelujen mukaan valtion polttoaine- ja ajoneuvoverokertymä pienenesi esityksen myötä noin 400 000 eurolla siitä syystä, että uudet henkilöautot kuluttavat vanhoja ajoneuvoja vähemmän. Lisäksi Liikenteen turvallisuusviraston hallinnolliset kulut lisääntyisivät jonkin verran, ja kokeilun lisämenojen on arvioitu olevan kokonaisuutena noin 3 miljoonaa euroa. Valtion autoverotuottojen arvioidaan uusien autojen myynnin myötä kuitenkin lisääntyvän huomattavasti kokeilusta kokonaisuutena aiheutuvia kustannuksia enemmän.

Suomessa romuauton viimeisellä omistajalla on velvollisuus toimittaa ajoneuvo romutettavaksi. Romutus on ajoneuvon omistajalle maksuton, ja kustannuksista vastaavat romuautojen käsittelystä ja kierrätyksestä vastuussa olevat autojen maahantuoijat. Käytännössä autojen kierrätystä hoitaa maahantuojien perustama Suomen Autokierrätys Oy. Esityksen perustelujen mukaan vuosittainen romutettavien ajoneuvojen määrä on ollut huomattavasti uusien rekisteröityjen henkilöautojen määrää pienempi. Uusia autoja ensirekisteröitiin vuonna 2013 noin 103 400 kappaletta, kun taas romutettavien autojen määrä on ollut vuosittain noin 60 000. Valiokunta pitää esityksen tavoitteita romuajoneuvojen kierrätyksen tehostamisesta hyvinä ja kannatettavina.

Asiantuntijakuulemisessa on osin esitetty epäilyjä esityksen tavoitteiden toteutumisesta. Järjestelmän tuen on katsottu hyödyttävän auto-kauppojen lisäksi myös ulkomaista autoteollisuutta ja lisäävän periaatteessa vielä käyttökelpoisten, kohtuullisen hyväkuntoisten autojen taikka tulevaisuudessa harrasteautoiksi muodostuvien automallien romuttamista. Valiokunta pitää tärkeänä, että romutuspalkkio kanavoituu kokeilussa nimenomaan auton ostajan hyväksi.

Eräissä lausunnoissa on myös katsottu, että kokeilu saattaa heikentää käytettyjen hyväkuntoisten muutaman vuoden ikäisten autojen myyntiä. Joissakin asiantuntijalausunnoissa on myös katsottu, että hankittavan auton olisi taroituksenmukaista voida olla myös käytetty auto. Osin kuulemisessa on myös arvioitu kokeilun olevan omiaan tukemaan hyvätulaisia, koska pienempituloisilla ei välttämättä ole tuesta huolimatta taloudellisia mahdollisuuksia hankkia uutta autoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan markkinoiden halvin uusi henkilöauto maksaa tällä hetkellä noin 10 000—11 000 euroa.

Valiokunta pitää romutuspalkkiojärjestelmän tavoitteita erittäin kannatettavina ja järjestelmää ehdotetun lyhytaikaisen kokeilun arvoisena. Valiokunta pitää tärkeänä, että kokeilua koskeva laki on tässä vaiheessa riittävän selkeä ja jatkossa on harkittava myös käytettyjen autojen asemaa, mikäli järjestelmän käyttöä halutaan nyt ehdotetun kokeilun jälkeen jatkaa. Valiokunta toteaa, että kokeilun lyhyestä luonteesta johtuen kokeilulla ei todennäköisesti saavuteta olennaisia vaikutuksia autokannan uudistumiseen. Tämä johtuu myös siitä, että todennäköisesti kokeilu vähentää uusien autojen myyntiä sekä ennen järjestelmän käyttöönottoa että välittömästi kokeilun päättymisen jälkeen. Valiokunta ei kuitenkaan pidä todennäköisenä, että kokeilulla olisi merkittäviä markkinavaikutuksia uusien tai käytettyjen autojen kauppaan. Valiokunta korostaa, että kokeilun toimivuutta on tärkeää seurata tiiviisti jo kokeilun aikana, ja järjestelmästä saatavat kokemukset tulee analysoida huolellisesti

sekä arvioida tältä pohjalta, tulisiko järjestelmän käyttöä kokeilun päättymisen jälkeen jatkaa ja tulisiko siihen tehdä jotain muutoksia.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että järjestelmän käytännön toteutuksessa ja toiminnan valvonnassa pyritään ehkäisemään kaikenlaisen keinottelun syntyminen. Valiokunta myös painottaa, että kokeilun onnistumisen kannalta on keskeistä, että siitä tiedottamiseen panostetaan riittävästi.

Valiokunta kannustaa auto-alaa omalta osaltaan edistämään esityksen tavoitteiden toteuttamista osallistumalla vapaaehtoiselta pohjalta romutuksesta annettavan hyvityksen maksamiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että autokannan uudistamiseen pyritään löytämään myös romutuspalkkiokokeilun ulkopuolella tehokkaita keinoja päästöjen vähentämiseksi ja muun muassa liikenneturvallisuuden edistämiseksi. Valiokunta katsoo, että veroratkaisuilla ja oikeansuuntaisilla taloudellisilla kannustimilla voisi olla keskeinen rooli pyrittäessä autokannan uudistamiseen. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nykyinen liikenteen maksu- ja verotusjärjestelmä ei kaikilta osin ohjaa ajoneuvokannan uudistumiseen tai ympäristön kannalta edullisimpien valintojen tekemiseen. Valiokunta korostaa, että autokannan uudistamisessa tulisi pyrkiä jatkuvasti etsimään toimivia ratkaisuja myös verotusjärjestelmän kehittämisen kautta. Yhtenä keskeisenä keinona voisi olla myös pyrkiä löytämään keinoja tehostaa käytettyjen autojen vaihtamista ja kiertoa autokannan uudistamiseksi. Valiokunta viittaa myös autoalan jo aiemmin vapaaehtoiselta pohjalta toteuttamiin vaihtoautojen vaihtamista ja romutuksesta maksettavaa hyvitystä koskeneisiin kannustinkampanjoihin ja toteaa, että tämän kaltaiset menettelyt ovat erittäin kannatettavia myös jatkossa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutettuna.

Yksityiskohtaiset perustelut

2 §. *Avustuksen myöntämisen edellytykset.* Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään maininta siitä, että avustus voitaisiin myöntää vain luonnolliselle henkilölle. Esimerkiksi yritys tai muu yhteisö ei siten voisi saada romutuspalkkiota. Muutos vastaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen tarkoitusta.

Esityksen mukaan hankittavan auton käyttövoimana tulee olla korkeaseosetanoli, sähkö tai metaanista koostuva polttoaine tai sen CO₂-päästöjen tulee olla enintään 120 g/km. Valiokunta toteaa, että käytännössä kaikissa maa- tai biokaasulla toimivissa autoissa on myös bensiinin käyttömahdollisuus. Valiokunta katsoo, että säännöksessä tulisi huomioida myös hybridautot, joissa esimerkiksi sähkö ei ole ainoana käyttövoimana vaan toisena käytettävissä olevana käyttövoimana. Näin ollen valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin 1 kohtaa täydennettäväksi siten, että hankittavan auton käyttövoimana tulee olla joko kokonaan tai sen toisena käyttövoimana korkeaseosetanoli, sähkö tai metaanista koostuva polttoaine tai sen CO₂-päästöjen tulee olla enintään 120 g/km. Valiokunta toteaa, että säännöksen selkeyden ja yksinkertaisuuden vuoksi hybridautossa saisi kyseisen säännöksen perusteella olla myös korkeammat päästöt kuin mitä ainoana käyttövoimana esimerkiksi bensiiniä käyttäviltä autoilta vaaditaan (enintään 120 g/km).

Valiokunta pitää kuitenkin vaihtoehtoisten käyttövoimien ja polttoaineiden käytön edistämiseksi tärkeänä, että hybridautot huomioidaan kokeilussa valiokunnan ehdottamalla tavalla.

4 §. *Avustuksen saaja.* Valiokunta ehdottaa avustuksen saajaa koskevaan säännökseen lisättäväksi maininnan siitä, että avustuksen saaja voi olla vain luonnollinen henkilö. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi kaksi lakitekniistä korjausta säännöksen selkeyttämiseksi. Muutoksilla ei muuteta säännöksen tarkoitusta ja sisältöä.

5 §. *Avustuksen ja palkkion maksaminen.* Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin tehtäväksi kaksi lakitekniistä korjausta säännöksen selkeyttämiseksi. Muutoksilla ei muuteta säännöksen tarkoitusta ja sisältöä.

6 §. *Valvonta ja takaisinperintä.* Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin tehtäväksi teknisluonteisen korjauksen käytetyn terminologian yhtenäistämiseksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset**Laki****ajoneuvojen romutuspalkkiokokeilusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §

Avustuksen myöntämisen edellytykset

Avustus voidaan myöntää *sellaiselle luonnolliselle henkilölle*, joka hankkii uuden aiemmin ensirekisteröimättömän henkilöauton, jos hän on toimittanut omistamansa vähintään 10 vuotta liikennekäytössä olleen henkilöauton romutettavaksi jätelain (646/2011) 58 §:ssä edellytetyllä tavalla.

Avustus myönnetään, jos:

1) hankittavan auton käyttövoimana on *joko kokonaan tai sen toisena käyttövoimana on* korkeaseosetanoli, sähkö tai metaanista koostuva polttoaine tai sen CO₂-päästöt ovat enintään 120 g/km määriteltyinä niiden tyyppihyväksyntävaatimusten mukaisesti, jotka on säädetty ensirekisteröinnin ajankohtana voimassa olevassa unionilainsäädännössä;

(2—4 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

4 §

Avustuksen saaja

Avustuksen saaja on 2 §:ssä säädetty edellytykset täyttävän uuden henkilöauton omistajana tai haltijana oleva luonnollinen henkilö, joka on merkitty ajoneuvoliikennerekisteriin mainitussa pykälässä tarkoitetun romutettavan auton omis-

tajaksi. Avustuksen saajan on tullut olla merkittynä romutettavan auton omistajaksi ennen kuin auto poistetaan lopullisesti rekisteristä.

5 §

Avustuksen ja palkkion maksaminen

Autojen myyntiä harjoittava jälleenmyyjä, joka myy 2 §:ssä säädetty edellytykset täyttävän uuden henkilöauton, maksaa (*poist.*) myyntihinnan alennuksena auton *ostavalle avustuksen saajalle* valtionavustuksena 1 000 euroa, jos tässä laissa säädetty avustuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

6 §

Valvonta ja takaisinperintä

(1 mom. kuten HE)

Jos tässä laissa säädetty valtionavustuksen myöntämisen edellytykset eivät ole täyttyneet, Liikenteen turvallisuusvirasto voi periä maahantuojalta maksamansa valtionavustuksen *suuruisen hyvityksen* takaisin kokonaan tai osittain. Ennen kuin virasto tekee päätöksen takaisinperinnästä, sen on varattava maahantuojalta tilaisuus selvityksen antamiseen kohtuullisessa ajassa, joka ei saa olla 14 päivää lyhyempi.

7—9 §

(Kuten HE)

LiVM 26/2014 vp — HE 251/2014 vp

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kalle Jokinen /kok	Raimo Piirainen /sd
vpj.	Osmo Kokko /ps	Janne Sankelo /kok
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Hanna Tainio /sd
	Thomas Blomqvist /r	Eila Tiainen /vas
	Markku Eestilä /kok	Ari Torniainen /kesk
	Ari Jalonen /ps	Reijo Tossavainen /ps
	Jukka Kopra /kok	Oras Tynkkynen /vihr
	Merja Kuusisto /sd	Mirja Vehkaperä /kesk.
	Suna Kymäläinen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.